

Forpliktende plan

En definisjon på forpliktende plan finner vi i kommuneproposisjonen 2013: «Denne planen skal enten være økonomiplan/budsjett eller en egen spesifisering av disse. Kommunen skal i denne planen redegjøre for hvorledes økonomisk balanse kan oppnås. Planen skal inneholde konkrete tiltak for å komme i økonomisk balanse. Fylkesmannen skal følge opp at planen blir fulgt, gjerne ved bruk av tilstands- og statusrapportering.»

I retningslinjene for skjønnsfordeling finner vi følgende:

- Forpliktende plan skal være økonomiplan/budsjett, eller en egen spesifisering av økonomiplan/budsjett.
- I planen skal kommunen spesifisere konkrete tiltak for å gjenopprette økonomisk balanse.
- Fylkesmannen skal følge opp at planen blir fulgt, gjerne ved hjelp av tilstands og statusrapporteringer.
- Fylkesmannen skal holde tilbake midler, eventuelt gradvis utbetale skjønnsmidler, dersom kommunene ikke følger vedtatt plan.
- Fylkesmannen skal legge til grunn at det er opp til det enkelte kommunestyre å fastsette hvilke tiltak som skal iverksettes for å oppnå økonomisk balanse innenfor kravene til kommuneloven § 48 nr. 4.
- Kommuner som ikke iverksetter tiltak for å gjenopprette økonomisk balanse, kan heller ikke tildeles skjønnsmidler med begrunnelse i kommunens økonomiske situasjon.

Fylkesmannen skal godkjenne at den forpliktende planen tilfredsstillende de krav som er fastsatt av KRD, gjøre kommunen bevisst på egen situasjon, veilede utviklingsarbeidet og følge opp at planen blir fulgt.

Planen er lagt opp slik at de ulike tiltakene er beskrevet, antatte konsekvenser, beregnet effekt, antatt ferdigstillelse og hvem som er ansvarlig på administrativ side.

Nr	Beskrivelse/konsekvens	Beregnet beløp	Ferdig	Ansvarlig

Oppsummert

En forpliktende plan er:

- Det er balanse mellom inntekter og utgifter.
Det er balanse mellom inntekter og utgifter når årets driftsinntekter minst er like store som årets driftsutgifter. Dette innebærer også at kommunen også har et bevisst forhold til hvordan den skal sikre at inntekter minst er like store som utgifter i framtiden.
- Kommunen utøver god økonomistyring.
God økonomistyring vil si at kommunen har oversikt over hva ressursene brukes til, og at selve ressursbruken (de politiske prioriteringene) er et resultat av bevisste politiske valg – ikke tilfeldigheter, og at ressursbruken er effektiv.

Planen skal være kommunestyrets beskrivelse av hvordan kommunen skal få til endring

Endringer må planlegges, iverksettes og få tid til å virke før de viser seg i regnskapsmessige resultater og nye holdninger til økonomistyring. En plan for å gjenopprette økonomisk kontroll bør inneholde:

- **Erkjennelse.**
Utgangspunktet for å kunne starte arbeidet med endring må være en felles forståelse om at en endring er på krevd. Den forpliktende planen bør derfor starte med å gi en forklaring på hvorfor kommunen ikke har kontroll på økonomien, samt en beskrivelse av situasjonen kommunen er i. Forklaringen og beskrivelsen må være behandlet i kommunestyret.
- **Tiltak.**
Endring vil ikke skje uten at man handler. Første steg for å sikre handling er å beslutte konkrete tiltak som bidrar til at kommunen får kontroll på økonomien. Den forpliktende planen bør derfor inneholde en konkret beskrivelse av de vedtatte tiltakene. For at planen skal fremstå som troverdig og realistisk bør det også inkluderes en beskrivelse av tiltakets(-enes) forventede konsekvenser, både i form av tiltakenes effekt på driftsutgifter og tiltakenes konsekvenser på tjenestenivå og -kvalitet.
- **Handling.**
Erfaring tilsier at det er lett å beslutte tiltak, men at det er vanskelig å realisere dem. For at en forpliktende plan skal fremstå som realistisk bør det gis en konkret beskrivelse av hvordan kommunen skal få realisert tiltakene både politisk og administrativt.
- **Oppfølging.**
Prosessen med å få kommunens økonomi på fote er sjelden en «quick fix», men vil derimot kreve målrettet arbeid over tid. For at kommunen ikke skal forsømme målene den har satt seg, bør den forpliktende planen inneholde et tydelig opplegg for hvordan de vedtatte tiltakene skal følges opp. Opplegget bør ikke være for kompleks og ressurskrevende, men være forpliktende ved at det fastsettes konkrete og målbare milepæler.

Analyse (kort)

Årsaken til at kommunen har kommet på Robek ligger flere år tilbake i det vi over år har hatt et for høyt driftsnivå.

Forrige gang vi var på Robek var årsaken uspesifiserte innsparinger på budsjettet

År	Resultat	Kommentar
2008	Robek	Dekket med ekstraordinært utbytte fra TE
2008		Bygging av VOS - momskompensasjon
2009		Omlegging av inntektssystemet
2000-tallet		Høye utbytter fra TE
2010	Merforbruk 2,0 mill kr	
2011	Merforbruk 5,9 mill kr	
2012	Mindreforbruk 2,5 mill kr	Tømt disposisjonsfond og dekket opp merforbruket fra 2010 + 0,5 mill kr av merforbruket fra 2011
2013	Merforbruk 4,3 mill kr	
2014	Merforbruk ??	

Konklusjonen er at vi på 2000 tallet hadde medvind og kunne holde driften på samme nivå uten å måtte redusere spesielt. Når medvinden løyet, så hadde vi for lite reserver og et for høyt kostnadsnivå, noe som har gitt oss merforbruk de siste årene.

Det må settes inn tiltak slik det er skissert nedenfor.

Inndekking av merforbruk

	Beløp	Inndekkes 2014	Inndekkes 2015	Inndekkes 2016	Inndekkes 2017
Merforbruk 2011	5 446 427	2.723.213	2.723.213		
Merforbruk 2012	4 267 529			2.133.764	2.133.764
Sum	9 713 956	2.723.213	2.723.213	2.133.764	2.133.764

Spørsmålet er om vi makter å dekke inn det planlagte i 2014 og ikke minst i 2015. Sistnevnte år kan se ut som om blir vanskelig å komme ut i balanse på.

Følgende tiltak gjennomføres:

Nr	Beskrivelse/konsekvens	Årsbeløp	Frist	Ansvarlig
1	Eiendomsskatt Prinsippvedtak budsjettmøte for 2015 og endelig vedtak i budsjettmøte for 2016	9.000.000	15/12-2015	Økonomisjef
2	Stenge Fagerenget skole – bygning <i>Beskrivelse:</i> All drift på Fagerenget skole legges ned <i>Konsekvens:</i> se 2A og 2B	900.000		Enhetsleder anlegg og drift
2A	Stenge Fagerenget skole – bygning <i>Beskrivelse:</i> Elevene på skolen overføres VOS <i>Konsekvens:</i> Tjenesten utføres på et annet sted, men med samme kvalitet	1.700.000	1/8-2015	Kommunalsjef oppvekst
2B	Stenge Fagerenget skole – bygning <i>Beskrivelse:</i> Barna i barnehagen i Fagerenget overføres til en av kommunens andre barnehager. <i>Konsekvens:</i> Tjenesten utføres på et annet sted, men med samme kvalitet	0	30/6-2015	Enhetsleder barnehage
3	Selge hotellbygning / øke husleia Målsettingen er å redusere overføringen til Lagunen enten ved å øke husleia eller ved å selge bygningen. Dersom man skal komme ut på pluss-siden må salgssummen så godt som dekke gjelden	500.000	15/6-2015	Økonomisjef
4	Lavere forsikringspremie etter anbud <i>Beskrivelse:</i> Klagefristen gikk ut i midten av uke 47, så vi har ikke fått fordelt reduksjonen på de ulike avdelingene <i>Konsekvens:</i> lavere kostnad	350.000	15/1-2015	Økonomisjef
5	Areal og drift slås sammen og reduseres med to årsverk / etablering av KF	1.000.000	30/6-2014	Rådmann
6	Redusere PRO med ett årsverk	500.000	30/4-2015	Kommunalsjef helse/omsorg
7	Redusere renhold Det må foretas en avveining mellom kostnad og kvalitet		30/6-2015	Enhetsleder anlegg og drift
8	Gjennomgang av alle stillinger i kommunen Er det stillinger vi kan klare oss uten	2.000.000		Personalsjef
9	Reduksjon i administrasjon – avslutte ikke pålagt arbeid	900.000	30/6-2015	Rådmann

10	Prioritere innenfor kultur	500.000	30/4-2015	Kultursjef
11	Fryse investeringene / ingen effekt før 2016 Beskrivelse: Kun VAR, pålegg og «litt» utenom. Konsekvens: Dersom langvarig fare for opphoping av investeringsbehov. Det vil medføre en prioritering av investeringsønskene.			Økonomisjef
12	Redusere ordførers godtgjørelse Beskrivelse: Godtgjørelsen settes lik en andel av en stortingsrepresentants lønn. 1% poeng reduksjon gir en besparelse på ca kr 12.000 (inkl varaordfører) Konsekvens		16/12-2014	Kommunestyret
13	Selge bygg som ikke brukes Beskrivelse: Salgssum brukes på å redusere låneopptak Konsekvens: Reduserte finanskostnader		30/3-2015	Enhetsleder anlegg og drift/Økonomisjef
14	Spesialundervisning Beskrivelse: Det er relativt høye kostnader i Bjugn ifm spesialundervisning, spesielt på ungdomstrinnet. Skolene i samarbeid med PPT er i gang med et arbeid for å se på rutinene rundt utredning og evaluering. Dette er lovfestede rettigheter. Konsekvens: Tilbudet til elever med spesielle behov vil kunne bli dårligere. Presset på resten av skolen vil kunne bli høyere. Det er antakelig mulig å redusere kostnadene noe.	1.000.000	30/3-2015	Kommunalsjef oppvekst
15	Innkjøpssamarbeid – fylkeskommunen Beskrivelse: Melde seg inn i innkjøpssamarbeidet Konsekvens: Kostnad på kr 30.000 – innsparingen må bli høyere enn det.	0	15/1-2015	Økonomisjef
16	Tøyvask på helsesenteret - sette ut Beskrivelse: Det er rundt 1,35 årsverk i vaskeriet. Maskinparken er slitt, må påregnes nyinvesteringer dersom vi skal opprettholde eget vaskeri i størrelsesorden 100 000 pr år i fire år. Vasker sengetøy og arbeidstøy for sykehjem. I tillegg privat tøy for hjemmeboende. For sistnevnte faktureres hjemmeboende. Konsekvens: Reduksjon av 0,75 årsverk. Eliminering av investering- og reparasjonsbehov. Kostnad med innkjøp av arbeidstøy og sengetøy elimineres forutsatt leie ved vaskeri. Reduksjon av energikostnader. Må opprettholde en viss ressurs til vask av privat tøy. Kostnader ved bruk av eksternt vaskeri er pt ukjent. Konklusjon: tiltaket må utredes videre for å sikre reell innsparing.	500.000	30/3-2015	Enhetsleder PRO
17	Redusert legeressurs på helsesenteret Beskrivelse: Halvere legeressursen i sykehjemmet tilsvarende 0,2 årsverk Konsekvens: Fortsatt forsvarlig legedekning.	120.000	28/2-2015	Kommunalsjef helse/omsorg
18	Overføring fra nærværprosjektet til hjemmesykepleien Beskrivelse: Viser til prosjektbeskrivelse fra Saman om ein betre kommune og rapport om ulike tiltak Konsekvens: (Håpe på) redusert sykefravær	525.000	30/6-2015	Enhetsleder PRO

19	<p>Redusere omfang av gratis hall-leie</p> <p><i>Beskrivelse:</i> For en del år siden ble kulturmidlene til idrettslag og foreninger kuttet ut til fordel for gratis hall leie i kommunale Idrettsanlegg for barn og unge opp til 18 år.</p> <p>Dette virket som en logisk og grei ordning, som medførte at lagene i behøvde å søke om kulturmidler, for så betale Pengene tilbake til kommunen i form av hall leie.</p> <p>I tillegg til dette er det beholdt en liten tilskudds-ordning (kr 20.000,-) for å dekke noen kostnader for de idrettslagene som driver egne idrettsanlegg.</p> <p><i>Konsekvens:</i> Dette vil svekke frivilligheten og den store aktiviteten til idrettslag i kommunen, og vil særlig ramme barn og unge. Det spørres om dette er lurt i et folkehelseperspektiv.</p>	100.000	30/6-2015	Kultursjef
20	<p>Redusere tilskudd til lag og organisasjoner</p> <p><i>Beskrivelse:</i> Lag og foreninger som driver kultur og aktivitets virksomhet i kommunen har anledning til å søke kulturmidler. De som særlig nyter godt av dette er skolekorpene, som har store kostnader i forbindelse med avlønning av sine dirigenter.</p> <p>Korene får årlig en mindre sum, og ellers gis det tilskudd til kulturminnebevaring, teaterlag, 4H og andre lag og foreninger</p> <p><i>Konsekvens:</i> Dette vil i størst grad ramme skolekorpene. Bjugn kommune har hatt fire skolekorps, men nå er det bare to igjen. Spørsmålet er om de resterende korpene også legger ned aktiviteten hvis støtten opphører.</p>	100.000	30/6-2015	Kultursjef
	SUM ekskl eiendomsskatt	10.695.000		
	Tiltak gjennom ROBOK – nettverk (Beskrivelse se nedenfor):			
	Administrasjon	1 100 000		
	Grunnskole	2 000 000		
	Helse/PRO	2 000 000		
	Barnevern	650 000		
	Barnehage	50 000		
	Kultur	100 000		
	Tekniske tjenester	935 000		
	Sum tiltak Robek nettverk	6.835 000		
	SUM totalt	17 530 000		

Konklusjon:

Spesifiserte tiltak og tiltak gjennom «ROBEK-nettverket» skal få kostnadene ned på et nivå som tilsvarer inntektene (drift i balanse). Eiendomsskatten skal sørge for eliminering av akkumulert merforbruk.

Kostnadene må reduseres ytterligere for å skaffe rom for avsetning til fond og ytterligere investeringer.

ROBEK – nettverk Hvordan gjenskape økonomisk handlefrihet, komme ut av ROBEK og styre etter resultat og kvalitet?

KS planlegger nå et effektiviseringsnettverk for kommuner i Sør-Trøndelag og Sogn og Fjordane som vil gjenskape økonomisk balanse og styre på resultat og kvalitet. Nettverket vil bygge på gode erfaringer fra effektiviseringsnettverkene generelt og fra 3 nettverk for ROBEK-kommuner spesielt. Nettverket etableres etter dialog med fylkesmannsembetene i de to fylkene, som også vil støtte de deltakende kommunene økonomisk.

Evalueringene fra ROBEK-nettverkene viser at deltakerkommunene er fornøyde og har gjennomført endringer på bakgrunn av analyser og informasjon presentert i nettverkene. 9 av 12 kommuner fra de første to nettverkene er ute av ROBEK-lista.

Søkelyset settes på kommunens finansielle status og det økonomiske handlings-rommet innen de viktigste tjenestene. Deltakerkommunene utvikler et nytt styringssystem. Kommunene får målbare mål på kvalitet og resultat i alle tjenester i senere økonomiplaner. Tjenesteledere får resultatansvar og nye lederavtaler. En forutsetning for å lykkes er at kommunene går aktivt inn fra første dag og følger opp arbeidet mellom samlingene.

Planlagt oppstart for nettverket er februar/mars 2015. Det legges opp til i alt 5 felles samlinger og 1 besøk i hver kommune over en periode på 1 – 1,5 år. KS vil bidra med dokumentasjon, problemstillinger og prosessledelse. Fylkesmannsembetene i de to fylkene vil følge arbeidet i nettverket og delta på samlingene.

Målgruppen på samlingene er ordfører, opposisjonsleder, rådmann, tillitsvalgte og ledergruppen m.v. Det blir hjemmeoppgaver til alle kommunene mellom samlingene. KS vil gi individuelle tilbakemeldinger til hver enkelt kommune. På kommunemøtene møter KS folkevalgte og alle lederne i kommunene.

Kommunene betaler en pris for deltakelse i nettverket basert på innbyggertall, denne prisen inkluderer alle 5 samlinger og 1 kommunebesøk. Fylkesmannsembetene i de to fylkene vil gjennom bruk av skjønnsmidler og etter gitte kriterier støtte de deltakende kommunene økonomisk.

Det forutsettes at kommunene gjennomfører brukerundersøkelser som en del av endringen av styringssystemet. Se priser på (www.bedrekommune.no). Prisen gjelder bruk av alle undersøkelser, så sjekk ut om kommunen allerede har lisens. Også kommuner som bruker egne brukerundersøkelser kan delta i nettverket.